

Generalitat de Catalunya
Departament d'Educació
CEE Francesc Bellapart

document de centre

1. INDEX

INDEX

1

1.	32.	33.	44.	65.	86.	107.	128.	139.	159.1.	159.2.	169.3.	179.4.
	189.5.	199.6.	199.7.	2010.	2011.	2411.1.		2512.	2512.1.		2612.2.	
	2712.3.		2812.4.		29							

1. INTRODUCCIÓ

Aquest Projecte Lingüístic respon a una necessitat de revisió i actualització dels documents existents i descriure la situació lingüística actual del nostre centre, tant pel que fa a les activitats d'aprenentatge com en les relacions de la comunitat educativa i institucions vers la comunicació al centre.

El PLC de la nostra escola, pretén oferir la millor resposta a una realitat que presenta necessitats educatives específiques tant pel que fa a la diversitat cultural, com els trets diferencials implícits a la diversitat funcional de l'alumnat.

El Projecte Lingüístic es basa en dos eixos:

- El tractament i ús dels Sistemes Augmentatius de Comunicació al nostre centre.
- El tractament de la llengua catalana, com a vertebradora de l'ensenyament, llengua vehicular i d'aprenentatge i, llengua en l'àmbit administratiu i comunicatiu del centre.

El PLC pretén consensuar i aplicar criteris per a l'ús i aprenentatge de diferents tipus de llenguatge i llengües, sempre amb l'esforç d'ajustar-nos al màxim als criteris de "normalització lingüística i comunicativa"; sempre i quan aquests no vagin en detriment del desenvolupament comunicatiu i/o lingüístic de l'alumnat.

2. MARC NORMATIU

- *Llei 7/1983, de 18 d'abril*, de normalització lingüística a Catalunya. Defineix la llengua catalana com a llengua pròpia de Catalunya i de l'ensenyament en tots els seus nivells educatius.
- *Llei 1/1998, de 7 de gener*, de política lingüística, manté la mateixa consideració respecte l'ús de la llengua catalana a l'escola.
- *Decret 142/2007, de 26 de juny*, estableix l'ordenació dels ensenyaments de l'educació primària .
- *Decret 143/2007, de 26 de juny*, pel qual s'estableix l'ordenació dels ensenyaments de l'educació secundària obligatòria.

- *Decret 181/2008, de 9 de setembre*, pel qual s'estableix l'ordenació dels ensenyaments del segon cicle de l'educació infantil.
- *Llei 12/2009, del 10 de juliol*, d'educació, determina que els centres públics i els centres privats sostinguts amb fons públics han d'elaborar, com a part del projecte educatiu, un projecte lingüístic que emmarqui el tractament de les llengües al centre.
- *Document de l' octubre de 2018*: El model lingüístic del sistema educatiu a Catalunya. L'aprenentatge i ús de les llengües en un context educatiu multilingüe i multicultural, *publicat pel Departament d'Educació*. El Govern de Catalunya defineix el model lingüístic del sistema educatiu situant la llengua al centre de l'aprenentatge: com a instrument fonamental per al desenvolupament personal, social, acadèmic i professional de tots els alumnes, i com a garantia d'equitat i de cohesió social.

3. CONTEXT SOCIOLINGÜÍSTIC

El CEE Francesc Bellapart té unes característiques que fan que l'anàlisi de l'entorn no es pugui limitar al coneixement del barri; el centre està ubicat al barri dels Merinals de la ciutat de Sabadell. Es tracta d'un escola d'educació especial pública d'àmbit

comarcal a la qual assisteixen alumnes d'algunes àrees d'influència del Vallès Occidental (Sant Quirze, Castellar del Vallès, Badia del Vallès, Sentmenat, Santa Perpètua de la Mogoda i Palau i Solità de Plegamans, entre d'altres). Cada matí arriben al centre amb autocars, transport adaptat, una minoria acompanyats per les famílies i en el cas d'algun alumne dependent del curs, en algun transport especial.

La influència que aporten i reben del barri és poca, llevat de les activitats que es duen a terme a l'àrea comercial i als equipaments del barri. Tots ells tenen procedències molt diverses, fet que fa pensar que la vida al seu barri o a la seva població tindrà una influència considerable en les seves actituds lingüístiques. Així hi ha infants amb el català com a llengua d'expressió i comunicació preferent de la població, que conviuen al centre amb infants de barris on predomina l'ús del castellà (no entès únicament com a llengua materna sinó com a punt de trobada de les diferents cultures que s'hi poden aplegar).

Darrerament una gran part de l'alumnat de l'escola té altres llengües maternes diferents al català i castellà, com ara.... l'àrab, el Wolof, francès, anglès, xinès entre d'altres.

3.1. Conceptes clau: comunicació, llenguatge i parla

En aquest punt i per donar sentit al relat que s'anirà desplegant a continuació, és important aclarir el significat d'aquests tres conceptes clau.

La **comunicació** és el procés pel qual una persona formula i envia un missatge a una altra persona, la qual el rep i el descodifica. Els adults ens comuniquem principalment mitjançant la parla, però fem servir també molts gestos, expressions facials, postures corporals i tons de veu per fer arribar els nostres missatges.

La comunicació és holística, és a dir, que per entendre el seu significat, necessitem parar atenció no només al que es diu sinó també a com es diu. Ens podem comunicar mitjançant imatges, llenguatge de signes, expressions facials, gestos com ara assenyalar, i fins i tot mitjançant alfabet Morse o senyals de fum. Fins i tot els nens molt petits es comuniquen a un nivell molt bàsic mitjançant el plor o posant cares que fan saber a la seva mare i al seu pare que tenen gana o es senten incòmodes.

Quan la gent es comunica, s'utilitza en general algun tipus de codi o llenguatge de símbols. És a dir, no fan servir els objectes reals per transmetre un missatge; usen símbols que simbolitzin aquests objectes. El **llenguatge** és un sistema estructurat i arbitrari de símbols que es fan servir per comunicar sobre objectes, relacions, esdeveniments, en el marc d'una cultura. És un codi compartit, comprès pels membres d'una comunitat lingüística, i que els nens sense diversitat funcional aprenen

espontàniament mitjançant la interacció social. S'ha d'aprendre el llenguatge perquè el llenguatge és un codi arbitrari.

L'ús del llenguatge implica dues coses: rebre i comprendre els missatges, i formular i enviar-los. Quan rebem un missatge lingüístic i intentem comprendre' l, estem descodificant el missatge. Això es diu llenguatge receptiu. Quan confegim junts els missatges i els enviem, estem codificant el missatge. Això es diu llenguatge expressiu.

Una de les formes de codificar i expressar el llenguatge és mitjançant la parla. Altres formes d'expressió són per exemple mitjançant el llenguatge de signes, l'assenyalament de paraules o imatges en un tauler de comunicació i formulant missatges escrits en un ordinador, entre d'altres. Les diverses formes de rebre i enviar missatges reben de vegades el nom de canals, de manera que podem parlar de canal auditiu (l'audició) o visual (la visió).

Per últim, la **parla** és llenguatge verbal. La parla és el procés pel qual es produeixen la veu i els sons i es combinen en paraules per comunicar-se. La parla fa possible ser molt precís en la comunicació. Però la parla és un sistema més difícil d'aprendre i d'utilitzar. La parla implica força, coordinació i ritme adequat de moviments musculars precisos. Parlar implica també la coordinació de molts sistemes cerebrals per formular i produir després

el missatge parlat. Esdevé el més fisiològicament i neurològicament complex dels sistemes de comunicació.

Amb l'alumnat amb necessitats específiques de suport educatiu, l'objectiu principal serà la COMUNICACIÓ mitjançant el canal i sistema augmentatiu que sigui més adient en cada cas.

4. TRACTAMENT DE LA LLENGUA A L'ESCOLA. ORGANITZACIÓ I GESTIÓ

4.1. Ensenyament i aprenentatge de les llengües

El català, llengua pròpia de Catalunya, serà utilitzat habitualment com a llengua vehicular d'ensenyament i aprenentatge, en les activitats internes i externes de la comunitat educativa: activitats orals i escrites de l'alumnat i del professorat; exposicions del professorat; textos i material didàctic; ús de les TAC; espais d'oci i esbarjo; activitats d'aprenentatge i d'avaluació.

Com la realitat escolar del nostre centre no ha assolit la plena normalització lingüística i el castellà és la llengua predominant en la majoria d'usos lingüístics, l'escola s'ha de convertir en el context de referència perquè l'alumnat pugui esdevenir competent en la

comunicació i en l'expressió en la llengua catalana que serà el vehicle d'ensenyament aprenentatge i de relació en tots els àmbits.

Les necessitats educatives especials de tot l'alumnat, el procés d'ensenyament-aprenentatge de la llengua va íntimament lligat al del llenguatge entès com el sistema de signes (orals, gràfics o gestuals) que ens permet establir relacions funcionals amb els altres i desenvolupar coneixement. Així aquest procés constituirà l'eix vertebrador de tota la nostra intervenció.

La intervenció ha de ser funcional i significativa i té com a finalitat l'estructuració del coneixement i del llenguatge a partir de les vivències del nostre alumnat (activitats del dia a dia i entorns habituals d'interacció: aula, pati, menjador, lavabo...), de les seves possibilitats i de les habilitacions necessàries (suports, ajudes tècniques, estratègies d'intervenció...).

Segons la seqüenciació dels continguts referida al PEC (Projecte Educatiu de Centre) hi ha un desenvolupament progressiu de les diferents habilitats lingüístiques en els seus diferents àmbits (expressiu, comprensiu, oral i escrit). Es prioritza l'establiment d'estratègies funcionals en la comunicació amb l'altre/a, un desenvolupament progressiu d'un llenguatge intern i l'ús progressiu d'un llenguatge extern gramaticalment correcte en totes les seves vessants: forma, contingut i ús que s'haurà de valorar en cadascuna de les etapes educatives del nostre centre.

La Programació General de Centre recull els objectius en l'àmbit de llengües en cadascuna de les etapes educatives i el desplegament de les competències bàsiques, continguts clau i criteris d'avaluació d'acord amb les necessitats específiques del nostre alumnat.

Les orientacions metodològiques i els recursos es recullen en el document consensuat a nivell de claustre "Document metodològic de centre: aprenentatge de la lectoescriptura" el curs 18-19. L'aprenentatge de la lectura i l'escriptura es farà en llengua catalana atès que és aquesta la que s'utilitza com a llengua vehicular i d'aprenentatge.

Tanmateix, donada la gran diversitat i casuística del nostre alumnat, caldrà concretar les principals dificultats de comunicació, llenguatge i parla, així com també les estratègies utilitzades per a cadascun dels alumnes. Aquestes queden recollides en els PI.

La nostra escola no contempla el tractament curricular de llengües estrangeres segons modificació curricular ni la llengua castellana.

4.2. La comunicació interna i externa

L'escola utilitzarà la llengua catalana com a llengua de comunicació oral i escrita entre tot el professorat, alumnat i personal no docent dins i fora de l'àmbit curricular.

Es redactaran en llengua catalana tots els documents derivats de les actuacions administratives de centre com són les actes, comunicats diversos, horaris, rètols, arxius, informes, documentació i projectes, informacions i taulers d'anuncis del centre.

El centre vetllarà perquè la llengua catalana sigui el vehicle d'expressió normal en les reunions del Claustre, etapes i serveis, Consell Escolar, AMPA, EAP, I CSMIJ.

El personal educatiu prendrà cura de la qualitat del seu llenguatge per tal de ser model d'ús per la resta de la comunitat educativa i especialment de l'alumnat. De la mateixa manera, es vetllarà per la utilització habitual d'un llenguatge no sexista en les comunicacions que es generin a nivell de centre.

A les comunicacions externes l'ús serà el mateix que dins l'àmbit de Catalunya. En el cas de comunicats fora de Catalunya, es redactaran en castellà o en la llengua del país a qui va adreçat el comunicat.

4.3. Llengua de relació amb les famílies

El català, llengua pròpia de Catalunya, serà utilitzat habitualment com a llengua vehicular de comunicacions amb les famílies (els dos primers cursos les famílies nouvingudes rebran les informacions del centre també en castellà sempre que calgui), considerant l'ús de la llengua catalana com una oportunitat per a la integració de les famílies.

Les reunions informatives amb les famílies també es realitzen en llengua catalana.

En el cas de famílies que no tinguin coneixement de cap de les dues llengües oficials (català i/o castellà) és farà ús si és necessari del Servei de traducció i intèrprets de l'Ajuntament de Sabadell (Consell Comarcal)i, en el cas de les reunions informatives, reunions tutorial i entrega d'informes es realitzaran amb l'ajut d'un traductor en el cas que la família no entengui el català per assegurar que la família ha entès el contingut del que es vol transmetre i pugui ajudar a l'alumne a desenvolupar al màxim les seves capacitats.

5. ÚS DEL SAC A L'ESCOLA

La nostra escola, com a centre d'educació especial, atén a infants i joves amb necessitats educatives especials diverses a causa de diferents afectacions i patologies en els diferents àmbits del desenvolupament (comunicatiu-lingüístic, social-afectiu, sensorial-cognitiu i físic-motriu).

Tot això ens porta a que, al nostre centre, a causa de les seves particularitats, el tractament de les llengües no únicament contemplarà els diferents continguts curriculars propis de l'àrea de llengua (continguts que a l'hora estan adaptats a les diferents possibilitats dels infants/joves) sinó que a més a més es contempla el tractament específic que pot anar des d'una reeducació/rehabilitació (aprenentatge de nous procediments) a un reforç d'allò que es necessita practicar.

La comunicació i el llenguatge són essencials, per relacionar-se amb els altres, per aprendre, per gaudir i per participar a la societat. Totes les persones, que per qualsevol causa no han adquirit o han perdut un nivell de parla suficient per comunicar-se de forma satisfactòria necessiten utilitzar un **SAAC (Sistemes Augmentatius i Alternatius de la Comunicació)**.

*"Els SAAC reuneixen tots els sistemes no vocals de comunicació que poden permetre l'expressió, facilitar la comprensió i ser un recurs per a persones que per un motiu o un altre no poden expressar-se oralment, bé sigui de forma permanent o temporalment". *C.Rosell i C.Basil, 2002*

L'ús dels **Sistemes Augmentatius de la Comunicació** que posem a disposició de l'alumnat i l'elecció del sistema adient en cada cas, es fa en funció de les necessitats i possibilitats concretes de cada nen/a. Aquests sistemes esdevenen instruments en la mesura que possibiliten l'acte comunicatiu, així com també el desenvolupament de les diferents habilitats lingüístiques.

L'ús d'un SAAC permet o bé augmentar el llenguatge oral, en cas que existeixi aquesta capacitat, fins que el SAAC deixi de ser necessari; o bé convertir-se en l'eina

d'expressió alternativa en el cas que no aparegui la producció oral o que sigui mínima o intel·ligible per part de l'interlocutor.

"La Comunicació Augmentativa i Alternativa (CAA) no és incompatible sinó complementària a la rehabilitació de la parla natural, i a més pot ajudar l'èxit de la mateixa quan aquesta és possible. No deu doncs dubtar-se a introduir-la a edats primerenques, tan aviat com s'observen dificultats en el desenvolupament del llenguatge oral o poc després que qualsevol accident o malaltia hagi provocat la seva deterioració. No existeix cap evidència que l'ús de CAA inhibeixi o interfereixi en el desenvolupament o la recuperació de la parla" (Basil, C. 2002).

L'ús de SAC té molt avantatges àmpliament investigats:

- Permet ser un suport visual per la parla oral, fent que el missatge romangui en el temps.
- Fa tangibles elements més abstractes i difícils d'incorporar a l'estructura del llenguatge com verbs, adverbis, articles, adjectius,... Per tant, ajuden a donar forma i estructura al llenguatge i enriquir-lo de forma progressiva.
- Afavoreix l'aparició de la parla en algunes de les persones a les quals se'ls aplica, partint de la idea que tots els alumnes són preverbals i que podran o no desenvolupar la parla oral. L'objectiu cabdal és sempre la comunicació.
- Redueix comportaments disruptius o alteracions conductuals: el fet de tenir un sistema de comunicació redueix l'ansietat, evita el aïllament, i l'estrès que genera no entendre's.
- Augmenta l'autoestima, augmenta l'autonomia i augmenta la qualitat de vida, en la mesura que augmenten la capacitat comunicativa, s'activen altres canals de socialització i interacció que afavoreixen la pròpia autoimatge, l'autonomia en el dia a dia i el benestar de l'alumne/a.

6. LA COMUNICACIÓ AUGMENTATIVA

"El dret a comunicar-se és un dret humà bàsic i el mitjà pel qual tots els altres drets es porten endavant". (Associació Americana d'Igualtats Oportunitats i Inclusió per a les persones amb discapacitat. ASH).

El llenguatge és l'instrument que ens permet comunicar-nos amb l'entorn i amb els nostres iguals, i la competència oral constitueix un factor d'integració social de les persones, on saber escoltar i saber parlar, són qualitats necessàries per poder establir relacions personals i socials que, a més a més, faciliten l'aprenentatge.

En ocasions la possibilitat de comunicació verbal queda impossibilitada per diverses variables, per tant, és necessària la utilització d'entrades i sortides d'informació diferents a les emprades en el llenguatge oral.

Com a conseqüència de la importància que té la comunicació, l'ús i aprenentatge de sistemes de comunicació a l'escola requereix un complex procés d'avaluació i presa de decisions, ja que els Sistemes Augmentatius i Alternatius de Comunicació (SAAC), són formes d'expressió diferents al llenguatge parlat, que tenen com a objectiu augmentar i/o compensar les dificultats de comunicació i llenguatge de moltes persones amb diversitat funcional.

Així podem dir que l'objectiu de tot sistema de comunicació, és proporcionar a la persona no parlant, un mitjà eficient i eficaç de comunicació, de forma que pugui convertir-se en un comunicador actiu, temporalment o a llarg termini. El seu valor pedagògic radica en el no limitar o impedir la parla, sinó afavorir-la. En definitiva, la utilització d'un sistema de comunicació pretén avançar cap a un repte comú tenint en compte la diversitat de les persones i la complexitat de les dificultats, oferint expectatives d'èxit a tot l'alumnat.

Hem de recordar que la comunicació comença quan dues persones volen mantenir juntes una conversa, o una d'elles mostra el desig de comunicar quelcom. L'èxit en la utilització dels Sistemes Alternatius i Augmentatius de Comunicació, no només consisteix a tenir un comunicador, un programa o un tauler. Consisteix que la persona

tingui cada vegada més oportunitats de conversar, xerrar, fer demandes i participar usant aquests dispositius.

Aquestes oportunitats són les que doten de sentit a aquestes eines de suport. Per això, el paper com a interlocutor també és molt important quan parlem amb una persona que utilitza aquests sistemes.

La diversitat de formes de comunicació ha de ser motivadora per al personal del centre, dins de les mesures i suports universals, perquè a més de ser enriquidora, demostra que totes les persones, amb independència de com ens comuniquem, tenim dret a les mateixes oportunitats d'escoltar i de ser escoltats.

7. SISTEMA DE REPRESENTACIÓ DEL LLENGUATGE - ESCALA ICONICITAT

Podem comunicar-nos utilitzant varietat de sistemes gràfics, si observem al nostre voltant, en trobem nombrosos tipus que ens ajuden a trobar llocs, a organitzar la circulació, etc. mitjançant l'ús d'objectes reals, fotografies, dibuixos o pictogrames.

L'ús de pictogrames no és exclusiu d'aquests sistemes. Aquests sistemes representatius es classifiquen dins de l'escala d'iconicitat. Aquesta és una guia per introduir un element o un altre amb representació gràfica diferent.

L'escala d'iconicitat mesura el grau d'isomorfisme (la igualtat en la forma) que una imatge guarda amb el seu referent real, aquesta va des de l'objecte real fins al més abstracte. Així, cada salt d'iconicitat decreixent suposa que la imatge perd alguna qualitat sensible. Dins l'escala d'iconicitat, els passos que valorem a l'escola a l'hora de donar a un objecte significat-significant serien:

La imatge natural (11): poden ser objectes d'ús quotidià o propis (la bossa del menjador, iogurt concret per a l'esmorzar), objectes menys propers (camisa pare), objectes esporàdics o menys usuals (la cullera per servir la sopa) o objectes simbòlics (joguines).

Model tridimensional a escala (10): objectes tangibles consensuats per tot el claustre per fer-ne ús en les primeres etapes o alumnat amb greus dificultats, com per exemple: bolquer per anar al lavabo.

La fotografia (8) : on es treballa l'observació conjunta de l'objecte i la fotografia, tant d'ús quotidià com menys proper, esporàdic o simbòlic. Al nostre centre per exemple tot el personal i tot l'alumnat està fotografiat per tal de treballar la identificació i la identitat.

El pictograma(4): els SPC al nostre centre. Aquí totes les característiques sensibles són abstractes, excepte la forma.

Paraula escrita o fórmules algebraiques(0): en aquest cas estem parlant de la lectoescriptura.

**Villafañe, J. 1996*

Hem de mirar l'objecte des de diferents punts de vista per aconseguir un bon reconeixement visual. Tindrem en compte les diferents modalitats de com poden presentar-se els objectes: diferent forma, color, textura i ús, entre d'altres per a la bona comprensió del missatge al qual es vol fer referència.

8. ESTRATÈGIES/METODOLOGIA I RUTINES /HABILITACIÓ

La comunicació entre l'adult i l'infant/jove serà més efectiva si disposem d'un coneixement de les seves habilitats i competències, recursos que utilitza, estil d'aprenentatge, estratègies comunicatives emprades per l'alumnat per a comunicar-se: vocalitzacions, paraules, gestos, moviments corporals, expressions facials, mirada, gestos manuals, ús de plafons,....

Per part de l'adult cal mantenir una actitud oberta, de molta escolta i de disponibilitat per captar les seves intencions comunicatives a partir de les seves estratègies i comportaments.

Les estratègies metodològiques que normalment s'utilitzen i que de forma natural s'aprenen amb el contacte social, són insuficients per mantenir una conversa amb el nostre alumnat. Cal fer-ne servir d'altres perquè la comunicació sigui més eficaç i poder promoure situacions agradables, lúdiques i gratificants, seguir el lideratge del infant/jove, estar al mateix context, reaccionar a les seves iniciatives, entre d'altres estratègies que citem a continuació.

8.1- Estratègies per ajudar a desenvolupar la comprensió:

- Cal crear una estructura general compacta, un entorn estructurat, és a dir, que es realitzin les activitats en llocs fixos, sempre en el mateix ordre pel que fa als temps i a l'espai estiguin indicades per senyalitzacions (referents) multimodals, depenent del cas. Això ens portaria a crear i a treballar en forma de rutines.
- Els entorns han de ser estables ja que així ajuden a anticipar, situar-se en el temps, a comprendre i saber què es demana. Es van ampliant les rutines en la mesura que hi participi i cal habilitar l'espai perquè sigui comprensible i assequible.
- Els signes senyals/indicadors han de ser fàcils de reconèixer per l'alumnat fins que arriben a ser significatius. En un principi s'han de presentar immediatament abans de l'activitat.

Per saber que un senyal indicador ha començat a funcionar cal que l'infant/jove comenci a anticipar el que passarà (mirada, somriure, moviments del cos,...) i caldrà oferir-li el temps necessari per rebre la seva resposta.

8.2 Estratègies pel desenvolupament de les funcions pragmàtiques.

- ✓ Sobreinterpretació: Consisteix en transformar activitats casuals que fa l'infant/jove en signes comunicatius i en aprofitar la multimodalitat de la comunicació. És important observar i comprendre el què pensem que l'alumnat intenta comunicar-nos amb diferents formes d'expressió clares (somriures,

mirades, vocalitzacions, conductes desajustades, pujar el to corporal, canviar ritme de respiració,...) i proporcionar-li una resposta immediata perquè no perdi l'interès.

- ✓ Espera estructurada o període de latència: Es tracta que els adults oferim el temps suficient a l'alumnat perquè prenguin la iniciativa, mantinguin un diàleg i/o ofereixin una resposta (necessiten un temps per poder processar la informació, organitzar la resposta i portar-la a terme).
- ✓ Cadena de construir e interrompre: consisteix en crear activitats seqüenciades i motivadores per l'infant i més tard interrompre'ls de tal manera que hagi de manifestar el desig de continuïtat. També és un moment adequat per ensenyar un signe.
- ✓ Modelar l'expressió de desig: Consisteix en intervenir quan l'infant/jove intenta comunicar o demanar alguna cosa altament gratificant per a ell/a. Es tracta de modelar el signe corresponent o fer servir alguna altra metodologia com la d'intercanvi d'imatges, abans de complir el seu desig.
- ✓ Aprenentatge incidental: Es produeix en els casos d'una situació no estructurada amb un entorn natural. En aquesta situació el desig de l'infant/jove donarà peu a que la comunicació es desenvolupi amb èxit.
- ✓ Tenir accés al lèxic: Cal disposar d'un plafó general, de plafons monogràfics organitzats per temes o una llibreta de comunicació amb la qual cosa l'infant/jove tindrà més oportunitats de fer servir les funcions comunicatives. Cal que l'adult faci servir també els SAAC al mateix temps que el codi oral.

Aquestes estratègies es complementaran mitjançant altres suports com ara:

- Guia física: suport que consisteix en modelar físicament les mans de l'infant/jove perquè pugui produir un signe, indiqui un signe gràfic o faci l'intercanvi d'imatges.
- Guies verbals: es tracta d'oferir pistes i ajudar verbalment a l'alumne/a a seleccionar el signe apropiat, deixant frases inacabades o formulant preguntes de dos o més alternatives.

- Ajuda física visual (imitació o model): consisteix en realitzar l'activitat que volem que l'alumnat aprengui per tal que la pugui imitar. També l'adult pot imitar a l'alumne/a, repetint i expandint el que ha dit o ha assenyalat.

9. SISTEMES MÉS USUALS QUE FEM SERVIR A L'ESCOLA

Al nostre centre hem dividit els sistemes de símbols per la CAA (Comunicació Augmentativa i Alternativa) en gestuals i gràfics de forma molt general. En ambdós casos trobem una gradació des de sistemes molt senzills, que s'adapten a persones amb dèficits cognitius i lingüístics de diversa consideració, fins a sistemes complexos que permeten nivells avançats de llenguatge signat (basat en signes manuals) o assistit (basat en signes gràfics). Tanmateix, tant uns com els altres els podem trobar en els següents formats:

9.1. SIGNES MANUALS

Els signes manuals pedagògics s'utilitzen amb la gramàtica i la sintaxis pròpies del llenguatge oral. Els signes manuals que utilitzem a l'escola s'adapten i modifiquen en funció de cada cas i es signen solament les paraules claus i al mateix temps es serveix el codi oral.

La llengua de signes catalana (LSC) és la llengua pròpia de la comunitat de signants de Catalunya. Es serveix de diferents paràmetres formatius que configuren el significat, que té gramàtica, vocabulari i normes lingüístiques pròpies que requereixen un aprenentatge específic i requereix que els interlocutors la coneguin (alt nivell) o la col·laboració d'intèrprets.

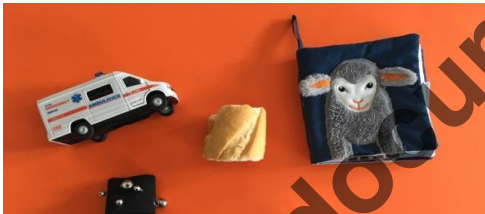
Al nostre centre el moviment, la configuració, el punt de localització i l'expressió facial a l'hora de fer servir el LSC és molt característic i es valora el seu ús i la seva necessitat en cada cas.

9.2. SIGNES AMB AJUT - Objectes tangibles

Els signes tangibles són objectes reals, parts d'objectes, miniatures, que l'alumne associa a una activitat concreta. Li permeten anticipar una activitat a realitzar i comunicar les seves preferències. Aquests han estat consensuats pels professionals que intervenen amb aquells alumnes candidats.

9.3. SISTEMA DE SIGNES GRÀFICS.

Generalment de l'objecte tangible es passa als signes gràfics. De la fotografia a més tard el pictograma, però no sempre es segueix la mateixa gradació. S'ha de procurar portar a l'alumnat de les fotografies als símbols més abstractes.

Els signes gràfics són configuracions impreses que representen paraules i conceptes. Al nostre centre fem servir les imatges (fotografies i/o dibuixos) i els Sistemes pictogràfics en SPC.

a) Imatges

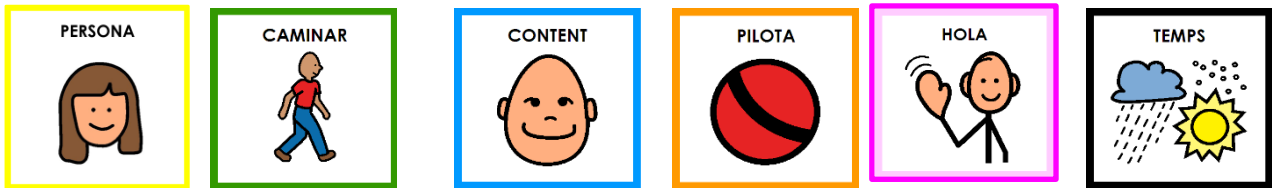
Són els signes més icònics, perquè siguin fàcils d'aprendre han de reunir unes característiques perceptives per facilitar la discriminació (color, forma, figura-fons,...).

b) SPC (Mayer Johnson).

Són dibuixos lineals més simples i neutres que les imatges. També són altament icònics i per tant fàcils d'aprendre i memoritzar. És un sistema de signes

internacional. El SPC conté al voltant de 3000 signes gràfics que representen les paraules i conceptes més habituals de la comunicació quotidiana.

En el nostre centre i, com a acord de claustre, es farà servir el SPC (Símbols Pictogràfics per a la Comunicació). Actualment existeixen altres plataformes per l'ús de pictogrames, però basant-nos en els nivells de l'alumnat valorem que la representació gràfica d'aquests símbols és més senzilla i per tant ajudant-los una mica més a la seva comprensió.

Amb aquest sistema la creació de materials, agendes i/o llibretes de comunicació pel nostre alumnat és indispensable. No s'ha de concebre no fer-ne ús, sent part essencial en el dia a dia al centre i fer-lo servir en tots els àmbits allà on l'alumne pugui iniciar un intercanvi comunicatiu a través d'aquest sistema. Disposem del programa informàtic de creació anomenat Boardmaker, que facilita el treball d'elaboració de materials amb aquest sistema i al que tots els professionals del centre poden accedir-hi amb facilitat. El sistema Pictogràfic de comunicació SPC va ser creat al 1981 per Roxanna Mayer Johnson. Aquest sistema proporciona un llenguatge visual per a persones que tenen dificultats per comprendre o utilitzar la paraula parlada o escrita. Es basa en la utilització de símbols pictogràfics i dibuixos senzills, col·locats en un suport físic (quadern, taulell, tríptic,...) a partir dels quals la persona que els precisa pot construir frases per comunicar-se amb els demés. Els dissenys dels pictogrames són senzills per facilitar la universalitat i la discriminació entre ells per afavorir l'aprenentatge. A més, són fàcilment reproduïbles en un suport econòmic que facilita la preparació de materials variats i adaptats al nivell de cada alumne/a. El SPC és un sistema format per dibuixos pictogràfics senzills, de gran semblança amb l'objecte o acte representat, que simbolitza paraules i conceptes d'ús quotidià en la comunicació. El SPC no té sintaxis pròpia sinó que s'adequa a la llengua de cada idioma.

9.4. SENYALS O ESQUEMES AUDITIUS O SENSORIOMOTRIUS.

Es tractaria de joguines multisensorials, senyals lluminoses, fragments de melodies, cançons,... Ho faríem servir com a senyal anticipatòria per a un gran nombre del nostre alumnat i en diferents franges i activitats que es realitzen al llarg del dia.

9.5. ESCRIPTURA ORTOGRÀFICA.

Les persones amb discapacitat motriu, per exemple, poden indicar les lletres de l'alfabet disposades en un plafó de comunicació, o produir-les mitjançant una ajuda tècnica que permet la sortida de la veu, text imprès, etc. (comunicador, ordinador amb adaptacions).

10. COM FEM SERVIR EL SAC A L'ESCOLA

Els sistemes i productes de suport per la CAA són només un mitjà o una condició necessària perquè la persona amb discapacitat a la parla pugui comunicar-se, desenvolupar les seves capacitats i participar en el món que l'envolta, però no resulten mai suficients. **El més important és el procés d'educació, habilitació i assessorament** que els ha d'acompanyar. És per això que al nostre centre fem servir els SAC en les següents situacions:

Per informar i anomenar diferents espais de l'escola. Cada espai de l'escola està retolat de forma molt clara, amb símbol de l'SPC i/o fotografies (aquest últim es fan servir amb el col·lectiu d'alumnat amb més afectacions) referents de l'espai o activitat que correspon. Alguns han estat creats de nou i d'altres adaptats a les necessitats i activitats que es fan a l'escola.

Per informar de les activitats, tallers, desplaçaments, sortides,... que es faran a llarg

del dia.

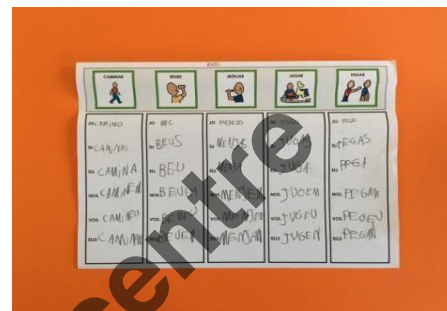

Com a eina

a l'aprenentatge de les diferents àrees i d'accés

al Currículum. Facilitant la comprensió, estimulant la lectura global en l'alumnat que presenta dificultats per l'adquisició de la lectura,...

Com a sistema d'avaluació. Els sistemes del SAC ajuden a valorar la comprensió global i específica en l'alumnat que mostra dificultats per l'expressió oral però amb bona comprensió,

Com a reforç al vocabulari específic. S'utilitzen en les diferents activitats de les aules i altres activitats com educació física, tallers, menjador...

Com a instrument per desenvolupar-se en els entorns físics i socials, demanar, informar (funcions), entendre missatges,... En definitiva, per ser el més autònom possible. A part de tot l'esmentat part del nostre alumnat fa servir plafons, llibretes de comunicació i/o intercanvi de pictogrames.

Com a eina d'estructuració del llenguatge i pensament. A llarg dels anys s'han anat elaborant material de contes, frases, ... en aquest sentit.

Per expressar emocions i regular la conducta (afegir plafons emocions i de conducta: respirar, córrer, ...)

11. NEE DE LES PERSONES CANDIDATES A UTILITZAR EL SAC.

Atenent al Decret 150/2017, de 17 d'octubre de l'atenció educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu, s'especifica que les mesures i els suports intensius, són actuacions educatives extraordinàries adaptades a la singularitat dels alumnes amb necessitats educatives especials, que permeten ajustar la resposta educativa atenent a les característiques i necessitats dels alumnes.

Aquestes NEE de les persones candidates a utilitzar el SAC poden ser varies i segons sigui la competència lingüística i comunicativa podem diferenciar quatre grups:

1. L'alumnat que avança molt lentament en l'evolució i aprenentatge de la parla, l'ús d'un SAC pot servir com a recolzament per al seu desenvolupament.
2. Amb l'alumnat que té un millor nivell de comprensió del que pot expressar oralment, utilitzarem el SAC per possibilitar-li aquesta expressió.
3. Amb l'alumnat que presenta greus problemes de comprensió, utilitzarem el SAC per facilitar-se-la i ajudar-li a estructurar les rutines del treball diari.
4. El grup classe sense coneixement específic del llenguatge escrit que necessita una eina per estructurar el calendari de les rutines de cada dia, s'utilitzarà el SAC per facilitar la tasca.

11.1. CRITERIS PER POSSIBLES CANDIDATS DE SAAC

Segons els criteris del nostre centre, podem agrupar l'alumnat destinatari d'un SAAC en tres grups:

1. Alumnat que necessita un llenguatge de suport durant un temps, ja que s'espera que podran fer ús de la llengua oral més endavant. En aquest cas la funció dels SAAC és facilitar el desenvolupament de la parla i evitar les conseqüències psicosocials que provoca la manca de comunicació (problemes de comportament, aïllament dels companys, desenvolupament encara més lent de la comunicació...).
2. Alumnat que necessita un mitjà alternatiu d'expressió, però que té una comprensió oral bona. Per exemple: alumnat amb una discapacitat motriu.

3. Alumnat que necessita un llenguatge alternatiu, tant per la comprensió com per l'expressió. Per exemple: alguns infants/joves amb autisme o amb discapacitat cognitiva severa.

A més a més, la decisió d'introduir l'ús, o no, d'un SAAC respon a una valoració inicial de l'alumnat i es tindrà en compte:

- ✓ El nivell de competència en l'àrea de comunicació: habilitats pròpies de la comunicació primerenca (intenció comunicativa, demanda/protesta, implicació, alternança de torns), habilitats cognitives (causa-efecte, permanència de l'objecte), imitació, llenguatge comprensiu, llenguatge expressiu, i habilitats precursors del llenguatge (atenció conjunta, habilitats visuals i auditives).
- ✓ Les seves possibilitats motrius: mobilitat i control de les extremitats, dominància lateral, habilitats d'alimentació, habilitats respiratòries, activitats motores orals.

Aquesta valoració es realitzarà per part del servei de logopèdia de l'escola, conjuntament amb el mestre/a tutor/a de l'alumne/a, l'equip de fisioteràpia (si s'escau), i amb la família, la qual també formarà part activa en tot aquest procés.

12. RECURSOS DE SUPORT PER A LA COMUNICACIÓ.

Podem dividir els recursos de suport per a la comunicació en bàsics i tecnològics. Els taulers de comunicació són recursos de suport bàsics que consisteixen en superfícies de materials diversos en els que es disposen els símbols gràfics per a la comunicació (fotografies, pictogrames, lletres, paraules i/o frases) que la persona indicarà per comunicar-se. Quan els símbols es distribueixen en diverses pàgines parlem de llibretes de comunicació.

Entre els recursos tecnològics trobem els comunicadors electrònics especialment dissenyats per comunicar-se i els ordinadors portàtils o les tablets amb programes especials que es converteixen en comunicadors. Els comunicadors electrònics dedicats o emulats en ordinadors es personalitzen amb el símbols gràfics que requereix cada persona i es caracteritzen per ser portàtils i adaptar-se a les formes d'accés apropiades per a cada persona (teclats, ratolins, commutadors, etc.). Disposen d'una sortida per als missatges en forma de parla digitalitzada o sintetitzada, així com també, sovint, d'altres sortides com pantalla, paper imprès o fins i tot funcions de control de l'entorn.

Els productes de suport (ajuts tècnics) serveixen per afavorir la comunicació, ja sigui augmentant o substituint la parla oral en els casos en que aquesta sigui impossible o força intel·ligible, així com també facilitant la interacció amb el seu entorn en general de manera alternativa, estenent així la possibilitats d'educació i formació, inserció laboral, oci i integració.

12.1. Els comunicadors.

Són petits aparells que l'usuari pot activar una o varies tecles per produir missatges en veu digitalitzada. Estan dissenyats per adaptar-se a la forma d'accés que necessita la persona. Alguns comunicadors poden presentar un alt nivell de sofisticació tecnològica, la qual cosa permet un bon nivell de competència comunicativa a la persona que els pot utilitzar.

Permeten l'enregistrament i reproducció de missatges i són activables tant per selecció directa com per escanejat, amb un o amb diversos nivells o escenes i amb veus sintetitzades o gravades.

12.2. Els commutadors.

Un commutador és un dispositiu que realitza les funcions d'un pulsador i que pot ser utilitzat per persones amb algun tipus de limitació motriu i/o sensorial. És el mitjà d'accés a un gran nombre de dispositius com poden ser: ordinadors, equips de comunicació, alarmes, comandaments de control d'entorn, joguines, etc.

La forma d'accionar-los més habitual és amb la mà, però també cal pensar en altres formes d'indicació quan la persona no pot utilitzar les mans. Pot ser amb el peu, la boca, la veu, la mirada, amb una vara col·locada en un capçal, amb un indicador de llum o òptic, etc.

document de centre

12.3. Accés a l'ordinador.

L'ús de l'ordinador no és una finalitat en sí mateixa sinó que busca altres objectius, com per exemple promoure el desenvolupament del llenguatge (augmentar la comprensió verbal, fomentar la producció oral i/o gestual espontània,...) desenvolupar habilitats cognitives (noció de causa-efecte, raonament,...) o facilitar l'accés al currículum escolar (aprenentatges conceptuals com els colors, els conceptes numèrics, etc., o aprenentatges procedimentals com l'escriptura o altres...).

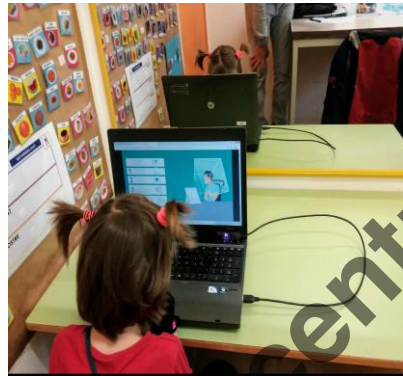
Hi ha sistemes que permeten l'accés a l'ordinador a totes aquelles persones que, degut a les seves dificultats motrius, no poden accedir al teclat i al ratolí o tenen dificultats, i que possibiliten l'ús de tots els programes, encara que d'una forma diferent a l'habitual. D'aquesta manera, les persones amb discapacitat motriu podran tenir accés a utilitzar l'ordinador com a qualsevol altre usuari, sempre tenint en compte que no hi hagi moltes dificultats afegides. A part dels sistemes d'accessibilitat del propi ordinador, hi ha ratolins i teclats adaptats o virtuals, joysticks, monitors tàctils, pissarres digitals interactives tàctils, sistemes d'accés per veu, amb la mirada, ...

TOBBI: El seguidor ocular 4C de Tobii és una petita peça de maquinari que es connecta a la part inferior de la pantalla i a l'ordinador a través d'un port USB. Realitza un seguiment dels moviments de cap i ulls per a entendre cap a on està mirant en la pantalla.

L'ús de la vista natural de l'alumnat per a complementar les entrades tradicionals (com el ratolí i el teclat) proporciona una experiència de joc més rica i permet un joc nou i emocionant.

12.4. Tablets

L'objectiu principal que volem assolir és oferir a l'alumnat un ajut tècnic a la comunicació que els permeti ser el més autònoms possible intentant normalitzar l'ús dels SAC. Els programes instal·lats i provats dels que es fa més ús per facilitar aquest objectiu són:

- **E-mintza** : És un comunicador dinàmic, adaptable als usuaris, amb veu sintetitzada en castellà amb l'opció de gravar-la. Aquesta aplicació fa ús de paraules per fer frases de fins 6 elements però no es poden afegir més categories (12 categories /5 subcategories a cada paraula).

- **Pictodroid Lite:** Aplicació de comunicació bàsica amb veu sintetitzada en castellà i un format predeterminat però que es pot modificar. Utilitza paraules per fer frases senzilles o accions concretes però no es poden afegir categories.

- **CPA:** és un comunicador dinàmic adaptable als usuaris amb veu sintetitzada en castellà (opció gravada), que dóna l'opció de reproduir frases de més llargada i es poden afegir categories i un total de dos subcategories per categoria.

- **Plaphoons per a tablet:** És un comunicador dinàmic adaptable als usuaris i amb veu sintetitzada en català (opció gravada).

Com a centre, generalment és el Servei de Logopèdia qui estableix aquells alumnes candidats a fer ús de tablets o altres ajuts tècnics. També es tindrà en compte les demandes i les orientacions per part dels/les professionals, serveis externs i/o famílies.

Es farà una valoració prèvia del seu ús i funcionalitat real dins l'àmbit escolar: tipus d'ajut, programes, accés. Per tal d'informar, assessorar i orientar en el tipus d'ajut i adaptacions que es creuen més convenients per a cada alumne. Tanmateix serà la família l'encarregada de gestionar l'adquisició dels ajuts corresponents (dispositiu, programari i sistema d'accés si cal), fent ús si es creu convenient de les beques PUA. Pel que fa a la instal·lació i configuració del programari, si la família no es veu capaç de fer-ho per si mateixa o té moltes dificultats, des del servei de logopèdia se'ls pot orientar, assessorar i mostrar la forma d'introduir els pictogrames en el programa concret del dispositiu.

Cal remarcar la importància que si es fa ús del dispositiu com a sistema de comunicació, ha d'anar sempre amb l'alumne/a. Seria convenient, que el dispositiu anés cada dia amb l'usuari de casa a l'escola i es demanaria a les famílies un retorn del seu ús per tal de valorar la seva funcionalitat i possibles propostes de millora (material a treballar, canvi d'activitats...).

La comunicació augmentativa esdevé l'eix vertebrador de la nostra intervenció educativa i terapèutica. Partim d'un enfocament globalitzador on els diferents àmbits de desenvolupament de l'individu s'interrelacionen entre sí (àmbits comunicatiu-lingüístic, social-afectiu, físic-motriu i sensorial-cognitiu).

Considerem que qualsevol intervenció en un determinat àmbit, determina i condiona la intervenció en els altres. Així doncs l'aplicació de la comunicació augmentativa es converteix en una metodologia de treball en el dia a dia a l'escola, estenent-se més enllà del treball comunicatiu-lingüístic

DIFUSIÓ, IMPLEMENTACIÓ I AVALUACIÓ DEL PLC

1. La Comissió del Projecte Lingüístic ho presentarà a l'Equip Directiu qui farà les esmenes que cregui oportunes.
2. Es penjarà a la xarxa de l'escola on tot el personal del centre hi tingui accés i en pugui fer les esmenes oportunes.

3. Es presentarà a l'AMPA perquè també en pugui fer les esmenes que cregui oportunes.
4. Es faran revisions periòdiques, cada dos anys per avaluar la seva validesa i per fer les adaptacions que es creguin oportunes.

Elaborat	Revisat	Aprovat
EQUIP DE LOGOPÈDIA CURS 19/20	Claustre DATA: JUNY 2020	Claustre DATA: 01/09/2020

Control de canvis i modificacions:

Nº REVISIÓ	Descripció de la modificació	Data
0	Creació del document	JUNY 2020
1	Primera revisió	